

menoj in požirali trdo pot do doma, in sem začutil, ko da hodim lažje, složneje, kakor da sta mi očiščena in olajšana tudi vest in duša.

Ko sem pa prestopil prag svoje hiše in mi je prišla v veži nasproti žena s štirimi malimi otročički, z drobižem, ki sva ga bila posejala v desetih letih svojega zakonskega življenja, se mi je pogled kar sam od sebe zapičil v tla ter sem s strahom v duši poiskal dražestno obliko njenih drobnih nožic.

Bile so obute v čisto nove, lepe čizme, ki so se v blesku popoldanske svetlobe tako svetili, ko da ni padel še nanje niti droben prašek blata in nesnage z umazane ulice življenja. Mož z liričnim poslom je imel prav. Da, tudi čevelj ima svojo dušo!

Stano Kosovel: Ljubavna pesem

O draga! Jaz ne ljubim te s strastjo,
ki brž vzplamti in koj ugasne —
jaz ljubim z dušo te svojó,
kot ljubijo noči se jasne
in zvezde in princese krasne.

Zato do konca svojih dni
ne bo izvedel svet imena,
ki moja duša zanj gori;
a sredi večnega plamena
boš moj rešilni angel ti!

In zdaj oprosti, da je moj spomin
še enkrat poletel na tvoje dvore
in se dotaknil belih lin
tvoje in moje mlade zore —
srce ljubezni te pozabiti ne more . . .

KNJIŽEVNA POROČILA

Matija Malešič: Kruh, povest Slovenske krajine. Založila in izdala Družba sv. Mohorja, 1927.

Pisatelj odgrinja pred nami nov svet naše zemlje. Najubožnejši del Prekmurja, Slovenska krajina, je torišče njegove povesti.

Za uvod je porabil lirično pripovedko o treh ptičkah, ki so prinesle božje darove nad Prekmurje. Prva je pela in se naselila na Ravénskem. Druga je nosila v kljunčku pšenični klas, ki ga je spustila na Dolinjsko. Tretja pa je prhutala nad Goričkom, pozobala svoj dar, zlati grozdek, in se žalostna skrila v samotnih borovih gozdičkih. Goričko je peščena, nerodovitna pokrajina, tam prebiva lakota in žalost.

Povest je zajeta iz Goričke.

Zdi se mi, da je knjiga važnejša kot narodopisna povest, v umetniškem oziru nima globine. Primere z «Božjimi mejniki» ne vzdrži. Tudi tam je popisana zemlja, toda njen simbol je duhovna beseda «Oče budi tvoja volja». Kruh pa ostane na meji med preprosto ljudsko povestjo in simbolizacijo, ki se omejuje bolj na pisanje posameznih poglavij, kakor na gledanje oblikovanega predmeta.

Mogoče je hotel pisatelj razgrniti in pokazati kolektivno dušo človeka na Goričkem. Naslov in uvod bi obetala kaj podobnega. Toda v knjigi si je izbral lažjo pot. Naslikal je par ljudi, ki se bore za kruh. Psihološko se tudi v teh primerih ni poglobil. Ta borba za kruhom je pač usoda vseh, ki niso premožni in nimajo lastne zemlje. Da ga jim reže palir, je istotako sporedna stvar. Če bi jim palir ne dal zaslužka, bi se morali pač izseliti, kar se v resnici tudi dogaja. Povest pa je sezidana na temeljih starodavne resnice, da se med ljudmi skoro vedno najde človek, ki poizkuša ali obogati na račun drugih, v čemer ne izbira nobenih sredstev. Kralj na Betajnovi v malem. Ker mora biti baje ljudska povest vzgojna, se hudo maščuje, in palirjeva novo zgrajena hiša pogori do tal. Krvoses je maščevan. Lahkovernemu človeku dovolj, za kritičnega pa mnogo premalo. Koliko primerov vidi krog sebe, ko take hiše navadno ne pogore.

Par problemov pa je pisatelj vendar načel. V Slovenski krajini so katoličani in protestanti. Zakon med njimi je problem, katerega je sicer naznačil, toda ni ga poglobil. Zanimivo bi bilo, kako presoja in vrši preprosto ljudstvo tako zadevo. Najbrže bi tudi nas zanimalo njihovo pojmovanje teh problemov. Zelo značilen pa se mi zdi konec, ki se ne razločuje od začetka. Povest je končana, toda pisatelju je postalo namah jasno, da s to povestjo vprašanje kruha ni rešeno. Zato ostanejo perspektive odprte. Take povesti se dogajajo pri nas povsod, kolorit Slovenske krajine ni nujno potreben.

Neorganičnost dela izpričuje tudi slog. Subjektivno liričen slog bi mogel zrasti iz drugačnih in globljih pogledov v življenje. Rekvizitna zgodba o dobrem in slabem ga ni rodila.

Veseli me pa preprostost pripovedovanja, posebno tam, kjer ne pogrešam globin. Jezik teče gladko in bi lahko služil z uspehom krepkejši zasnovanemu delu.

J u š K o z a k.

Luč. Poljudno-znanstveni zbornik. I. Uredil dr. Lavo Čermelj, Trst, 1927. Književna družina «Luč». Tiskala, izdala in založila tiskarna «Edinost» v Trstu. Str. 87.

V času, ko prihajajo s kulturnega polja naših bratov v Italiji same Jobove vesti, je skoraj neverjetno slišati, da so v Trstu pokrenili novo književno družino, ki so jo krstili za Luč. V dnevih najvišjega solnca, o kresu, je zasvetila.

Kaj je ta književna družina in kaj hoče? Menil sem, da naletim v njenem prvem poljudnoznanstvenem zborniku na kak program, ki bi utemeljil njeno pravico do življenja poleg že obstoječih književnih družb — a nič. Mogoče je tedaj le domnevati, da je priklicala v življenje «Luč» želja Tržičanov, da bi imeli tudi v svojem mestu književno ognjišče in ne bi zaostajali za agilno Gorico, ali pa so uvideli, da je potreba po knjigi tako velika, da goriški družbi s svojimi letnimi publikacijami ne zadoščata. Če sta to prava vzroka, bo pač «Luč» dolgo svetila, drugače pa mislim, da je bila le kresnica, s katero so delali za njene publikacije reklamo. Da bi ta reklamni nomen ne bil omen!...

Štiri članke nam nudi prvi zbornik «Luči».